

Mobiliseren voor vrede: Toen & Nu

Verslag Donderdag 16 mei 2024

PAX

www.paxforpeace.nl

PAX kijkt terug op een inspirerende bijeenkomst over het thema Mobiliseren voor vrede. Centraal stond de vraag: welke lessen kunnen we trekken uit het verleden om te mobiliseren van vrede in het nu? In een vlammend betoog deelde Jan Pronk zijn belangrijkste lessen uit zijn lange carrière als vredesactivist, politicus en diplomaat. Directeur van PAX Rolien Sasse reflecteerde op de actualiteiten. Het panel bestaande uit Judith Sargentini (voormalig Europarlementariër), Anna van Soest (directeur Atlantische Commissie) en Robert Serry (voormalig ambassadeur in Kiev) deelde hun inzichten vanuit Europees perspectief. In dit verslag lees je meer over de avond.

Wapens alleen niet overal de oplossing voor

16 mei was ook de dag dat de formerende partijen hun hoofdlijnenakkoord presenteerden. Rolien Sasse: “Het is een akkoord dat precies de tegenovergestelde richting op gaat waar PAX voor staat. Het is bijvoorbeeld helemaal gericht op de NAVO. Wij geloven in vrede waar wapens een rol hebben, maar niet dat wapens alleen overal de oplossing voor zijn. Vaak gaat het enkel over militarisering, een oorlogseconomie. Voor vrede is het echter nodig om samen te werken – politiek, economisch, wetenschappelijk – en contacten en vertrouwen op te bouwen.” Nu oorlog en oorlogsdreiging staan weer bovenaan de agenda staan, wil PAX leren van het verleden. De vredesbeweging moet weer helemaal van onderop opgebouwd worden. Maar: er zijn ook dingen anders dan toen. “De periode van vrede in West-Europa gold niet voor de rest van de wereld. De rest van de wereld accepteert niet meer dat Europa zich achter een zwaarbewapend fort verschanst.” Met veranderende machtsverhoudingen in de wereld is de internationale rechtsorde noodzakelijk. Nederland heeft daar altijd pal voor gestaan. Bij Gaza lijkt Nederland het belang daarvan echter te vergeten. “De rest van de wereld is daar woedend over, het vertrouwen in het internationaal recht neemt af. Zij denken: waarom zouden wij ons dan wel druk maken om Oekraïne?”

Laat de verbeelding weer aan de macht komen

Jan Pronk was minister in diverse kabinetten, kwam op diverse missies van de Verenigde Naties (VN) op tal van plekken waar geweld nadrukkelijk aanwezig was, en was voorzitter van het bestuur van IKV. Elke rol leverde hem andere inzichten op. Als vredesactivist (A) leerde hij dat je niet alleen maar bezig moet zijn met ver weg, maar óók met vredeswerk ‘hier’ (1): mensen mobiliseren en machten confronteren. Dat doe je door “vraagtekens te zetten achter alles wat anderen

vanzelfsprekend vinden” (2). Onverschilligheid, vooringenomenheid en zelfgenoegzaamheid moeten we doorprikken. Daarvoor moeten we bovendien ‘out-of-the-box’ denken (3). Dat betekent niet alles maar te verwerpen, want als je overal tegen bent, dan wordt er niet meer naar je geluisterd. Maar wel: grenzen proberen te verleggen.

Als politicus (B): blijf altijd studeren (1), denk nooit dat je het weet! Dat geldt zeker voor de geschiedenis van conflicten, de *context*. Stel vragen – en vooral ook vervolgvragen. Dat kan alleen met kennis en inzicht. Ook belangrijk: kijk niet weg, maar kijk met de ogen van de ander (2). “Dan weet je hoe anderen over jou denken in conflictsituaties zodat je een stap verder kan komen.” En: wees geloofwaardig (3)!

Als diplomaat (C): stel waarden voorop (1). Geloofwaardige waarden, mensenrechten: vrijheid, gelijkheid, broederschap – maar dan voor iedereen. *Never again, for anybody*. En: uiteindelijk gaat het altijd om conflicten de-escaleren door overleg (2). “In het belang van iedereen, *anybody*, en ook in het belang van de komende generaties.” Daarvoor is het van belang om instituties te hebben, te koesteren en regelmatig te herijken (3).

Deze 9 lessen kan je samenvatten in één les: laat de verbeelding weer aan de macht komen. “Denk vanuit de samenleving van de toekomst, en denk vanuit de toekomst terug. Geen kortetermijnpolitiek, of elke keer alleen maar een stap vooruit doen, maar vanuit een stip op de horizon. Bijvoorbeeld een wereld waar echt vrede is. Misschien komt die er nooit, maar dat maakt niet uit. Wat moet je nu doen om die dichterbij te laten komen, of te voorkomen dat het verder wegraakt?”

JAN PRONK

Was minister in diverse kabinetten en voorzitter van het bestuur van IKV

“Waarom ik nog steeds hoopvol ben voor vrede? Ten eerste omdat actie ook succes heeft: een heleboel dingen zijn gelukt. Ten tweede omdat ik momenteel heel veel jongeren zie opstaan rond grote maatschappelijke vraagstukken. Daar wordt naar geluisterd, zij oefenen een zekere mate van tegenmacht uit. Bewegingen beginnen vaak met jongeren. Dat geldt ook voor de vredesbeweging: als jongeren zich niet rond 1980 hadden ingezet voor wapenbeheersing, dan had het niet zo'n grote vlucht genomen. De vredesbeweging van nu moet leren van haar eigen successen toen en die van jongeren bij allerlei bewegingen nu.

Mijn idealen ben ik nooit kwijtgeraakt. Wie niet gelooft dat je de ellende kan voorkomen of stoppen, probeer dan in ieder geval de ellende uit te stellen. Door telkens te de-escaleren, kan je de tijd die je daarmee wilt gebruiken om meer mensen te mobiliseren en betere acties te maken. Dan kan uitstel weleens echt afstel worden.

Jongeren wil ik meegeven: blijf studeren, en stel op basis daarvan vragen aan degenen die macht uitoefenen. En vraag ook door: neem niet het eerste beste antwoord dat je krijgt voor lief. Zo breek je in. Dat doet de jongerenbeweging voortdurend: vanzelfsprekendheid ter discussie stellen. Dan doe je al veel om de status quo te veranderen en dichterbij je doel te komen. Daar moet de vredesbeweging ook weer mee aan de slag.”

Jan Pronk

Verandering komt altijd door actie

Hoe reflecteren Judith Sargentini, Anna van Soest en Robert Serry vanuit hun ruime ervaringen, onder andere op Europees niveau, op het verhaal van Jan Pronk over mobiliseren van vrede? Verandering komt altijd door actie.

ROBERT SERRY

“Ik ben het eens dat je in principe altijd moet proberen te de-escaleren door overleg te voeren. Ik was de eerste VN-vertegenwoordiger die heeft overlegd met Hamas! Veel mensen schrokken daarvan, maar uiteindelijk gingen mensen toch inzien dat dat nuttig kon zijn, mocht er weer een oorlog komen. Maar ik heb daar ook de grenzen van gezien. Ik heb gesprekken begeleid tussen Oekraïense en Russische experts, tot vlak voor februari 2022. Daarna ging er een knop om: met zo'n bruto als Poetin wil ik geen vredesdiplomaat meer zijn, maar Oekraïne gaan helpen!”

ANNA VAN ZOEST

“We leven in een Europa dat heel veel onveiliger is dan een aantal jaar geleden. Het is belangrijk om ook te laten zien dat je bereid bent om je te verdedigen. Dat gaat niet alleen om oorlog voeren, maar ook om de vraag: hoe word je als

maatschappij weerbaar? Ik zou graag willen dat dit debat van het hoofd naar het hart gaat. De angst voor oorlog in Nederland is heel erg groot. Vrede kan je niet voor lief nemen, maar je wil mensen geen angst aanpraten en dat gebruiken als hefboom om mensen in beweging te krijgen.”

JUDITH SARGENTINI

“In Nederland wil de politiek voor burgers en organisaties de toegang tot de rechter moeilijker maken. Zoals nu de rechtszaak over het leveren van F16-onderdelen. Maar je eigen tegengeluid organiseren is cruciaal. Als wij denken dat we veiliger zijn als we interne geluiden naar beneden gaan drukken, dan komen we voor heel veel problemen te staan. De vredesbeweging moet mobiliseren in een tijd dat onze ruimte daarvoor ingeperkt wordt. Maar verandering komt altijd door actie. Daarbij is het belangrijk dat we dingen in samenhang blijven zien. En onze verantwoordelijkheid nemen, ook – of juist – als een ander dat niet doet.”

Op de avond riepen veel mensen op tot actie, op alle niveaus. En er is een grote behoefte aan contacten en samenwerking tussen generaties.

MARLOUS ROTTIER

“Ik vind het aanmoedigend dat er zoveel mensen vanavond zijn die interesse hebben in vrede, en allemaal op hun eigen manier proberen dingen te verbeteren. Ik zou iedereen willen aanmoedigen om je actief voor iets in te zetten als je je ergens zorgen om maakt, op een manier die bij jou past.”

MARYEM LHAJOU

“De kampeeracties bij universiteiten in heel Nederland bewijzen voor mij dat jongeren allang betrokken zijn bij de vredesbeweging. Jongeren zijn boos, ze zijn het zat, omdat ze voor hun ogen zien gebeuren wat in Gaza gebeurt. Dan denk ik: het kan toch niet meer zo verder?”

WIM BARTELS

“Tijdens de Koude Oorlog praatten wij, op bezoek in de Warschaupactlanden, met mensen die politieke verantwoordelijkheid hadden, maar 's nachts gingen wij vaak naar allerlei mensen toe die 'de onafhankelijken' werden genoemd. Dit 'tweesporenbeleid' was voor ons belangrijk als je vanuit mensen wil denken. Tegelijkertijd zie ik dat het nu veel lastiger is om in Rusland 's nachts groepjes mensen te bezoeken. Dus dat tekent wel de grotere explosiviteit van de huidige situatie in Europa.”

WILLEMIJN DE JONGH

“Ik ben al heel lang donateur bij PAX en ik probeer nu mijn kleinkinderen ook bewust te maken. Zoë is de oudste, 17 jaar, is heel geïnteresseerd. Op school zit in de medezeggenschapsraad. Laatst zei zij tegen mij: ik wil een werkstuk maken over vrouwvijandige architectuur. Dat vond ik zo bijzonder!”

Cursus Vredesjournalistiek

Nico Kussendrager (journalist en oud-hogeschooldocent) stelt een cursus Vredesjournalistiek voor. Op de opleidingen journalistiek wordt wel aandacht besteed aan oorlogsjournalistiek, maar niet aan vredesjournalistiek (een term van Galtung). In de cursus zou onder andere aandacht kunnen worden besteed aan oorzaken en oplossingen van conflicten, andere oplossingen dan militaire strijd, verloop van onderhandelingen, propaganda, de rol van de bevolking, beeld- en woordgebruik enz. Vredesjournalistiek is een voorbeeld van constructieve journalistiek, een benadering die niet alleen gaat over problemen maar ook over oplossingen. Kussendrager wil in de loop van het jaar een oproep doen aan de aanwezigen om mee te denken over zo'n cursus.

Welkom!

KERNWAPENS TERUG VAN NOOIT WEGGEWEEST

ZONDAG 16 JUNI 13.00-15.00, DEN HAAG.

Met o.a. PAX-expert *Alejandra Muñoz*.

AANMELDEN www.eventbrite.com/e/daniel-ellsberg-lezing-kernwapens-terug-van-nooit-weggeveest-tickets-906859841197

DOMLEZING

DONDERDAG 19 SEPTEMBER 2024 20.00 -22.00,
DOMKERK UTRECHT.

AANMELDEN paxvoorvrede.nl/pax-vredesweek-event

VREDESWEEK

14 T/M 22 SEPTEMBER 2024.

Honderden lokale activiteiten komen samen met een gemeenschappelijk doel: vrede. Thema dit jaar: Samen voor Vrede. Nu! vredesweek.nl

NALATEN VOOR VREDE

DONDERDAG 17 OKTOBER 2024 11.00-15.00 BIJ PAX

Informatieve middag over PAX' werk en hoe PAX op te nemen in uw testament. Voor (komende) toezeggens.

Plus Syrische lunch!

AANMELDEN paxvoorvrede.nl/acties/nalaten-voor-vrede-2024/

Geniet na met de slideshow <https://paxvoorvrede.nl/steun-pax/testimonials/pax-terugblik-mobiliseren-voor-vrede-toen-nu/>

Verslag: Sabine Scharwachter | Foto's: Ellen Teunissen

Wil je (meer) meedoen: graag je contact met Marlou van Campen, relatiemanager en fondsenwerver major donors en nalatenschappen, vancampen@paxforpeace.nl of bel **06 48 98 14 91**.

HOOP

*Diep in onszelf dragen wij de hoop.
Als dat niet het geval is,
is er geen hoop meer.*

*Hoop is een kwaliteit van de ziel
en hangt niet af
van wat er in de wereld gebeurt.*

*Hoop is niet voorspellen
of vooruitzien.
Het is een gerichtheid van de geest,
een gerichtheid van het hart,
voorbij de horizon verankerd.*

*Hoop
in deze diepe en krachtige betekenis
is niet hetzelfde als vreugde
omdat alles goed gaat,
of bereidheid je in te zetten
voor wat succes heeft.*

*Hoop is ergens voor werken
omdat het goed is,
niet alleen
omdat het kans van slagen heeft.*

*Hoop is niet hetzelfde als optimisme.
Evenmin de overtuiging
dat iets goed zal aflopen.*

*Wel de zekerheid dat iets zinvol is
ongeacht de afloop,
of het resultaat.*

Sint Jacobsstraat 12
3511 BS Utrecht
The Netherlands

www.paxforpeace.nl
info@paxforpeace.nl
+31 (0)30 233 33 46

P.O. Box 19318
3501 DH Utrecht
The Netherlands